

UNIVERZITA
PARDUBICE
FAKULTA
FILOZOFICKÁ

Katedra filosofie a religionistiky

Posudek vedoucího/oponenta bakalářské práce

Jméno studenta: Martin Dvořák

Název práce: Role rovnováhy motivací v etice: Immanuel Kant versus etika ctností

Jméno vedoucího práce: David Rozen

Jméno oponenta: Filip Grygar

I. Formální kritéria

	ano	zčásti	ne
1. Naplnění celkového záměru: - práce odpovídá svému zadání a obsahu - vymezení tématu je přiměřené a není příliš široké	ano		
2. Metodické a systematické zvládnutí práce - text je strukturně a logicky uspořádán - práce je adekvátně zpracována	ano		
3. Úvod a závěr - úvod řádně seznamuje s cílem a postupem práce, s dosavadním bádáním na dané téma a stěžejní literaturou - závěr náležitě shrnuje a hodnotí celou problematiku, formuluje přínos k řešení problému a vlastní stanoviska	ano		
4. Autor náležitě vypracoval všechny formální požadavky kladené na bakalářskou práci - zadání, prohlášení, obsah, úvod, pojednání, závěr, resumé v češtině a cizím jazyce - odpovídající počet stran	ano		

Slovní ohodnocení

Z hlediska formálních kritérií je práce výborně zvládnutá; Dvořák splnil všechna kritéria (1–4) zcela v souladu s požadavky na bakalářskou práci. Práce je šikovně zarámovaná, má jasnou strukturu a systematicky směřuje k zodpovězení zkoumané otázky, přičemž je psána tak, že čtenář snadno rozpozná, kam, proč a jakým způsobem výklad v jednotlivých navazujících oddílech pokračuje.

II. Obsahová kritéria	ano	zčásti	ne
1. Práce prokazuje porozumění autora v dané problematice.	ano		
2. Myšlenková soudržnost a souvislost textu: - je vyhovující - srozumitelnost argumentace a podloženost argumentů či myšlenek je adekvátní	ano		
3. Práce se opírá o relevantní prameny a literaturu.	ano		
4. Práce s literaturou: - v práci je zřetelně předvedeno, že student pracoval s odbornou literaturou a s myšlenkami jednotlivých autorů - autory uváděl (nejen odkazem na poznámku), srovnával, parafrázoval a citoval - zřetelně rozlišoval své myšlenky od myšlenek jednotlivých autorů	ano		
5. Bakalářská práce je filosofickým textem: - autor prokázal fundovanou a analytickou práci s pojmy a myšlenkami - autorova práce nespočívala jen v převyprávění daného téma nebo pouhém poskládání hesel, parafrází či myšlenek - práce nebyla zatížena nepřiměřenou mírou historických, životopisných nebo jiných nefilosofických údajů	ano		

Slovní ohodnocení

Kolega Dvořák prokázal odpovídající znalost primární i sekundární literatury, se kterou pracoval jakož i schopnost zaujmout k analyzovaným textům vlastní kritické stanovisko: předložil dobře ozdrojovaný detailní výklad pro sledované téma relevantních pasáží vybraných textů, přičemž si držel patřičný odstup a do konfrontace myšlenek jednotlivých autorů vnášel vlastní vhledy [např. str. 33.]. Lze podotknout, že v celé práci první výrazně převažuje nad druhým, nicméně vzhledem k tomu, že jde o *bakalářskou* práci, nepovažuji to za nedostatek, který by měl vést k horšímu hodnocení předložené práce.

III. Jazyková a grafická kritéria	ano	zčásti	ne
1. Práce je bez gramatických a stylistických chyb nebo jiných nedostatků (překlepy, nedokončené věty atd.)	ano		
2. Práce je psána kultivovaným a odborným jazykem	ano		
3. Terminologické zpracování textu - fundované porozumění terminologie v oboru a daném tématu - vhodné používání terminologie a vysvětlování pojmů		zčásti	
4. Odkazy, citace a poznámkový aparát - vyhovující práce s odkazy - dodržení a jednotnost citačních norem - náležitý poznámkový aparát	ano		
5. Citování - míra citování je vyvážená - vhodná volba a výstižnost citací	ano		
6. Grafická kritéria - grafická úprava (písmo, obsah, názvy kapitol, odstavce, řádkování atd.) je vyhovující	ano		

Slovní ohodnocení

Práce je psána odpovídajícím odborným jazykem a obsahuje jen malé množství překlepů a chyb v koncovkách slov, které ji neubírají na srozumitelnosti. Obecně vzato je terminologické zpracování textu v pořádku s jedinou – bohužel poměrně významnou – výjimkou: používat pro motivace, které nemají morální jádro, tj. nepramení z morálky („... k činu nás pohne něco jiného než právě morálka.“ [str. 9.] označení „nemorální“ je – vzhledem k asociacím, které to v češtině vyvolává – vskutku nešťastné. Jde nejspíš o zavádějící překlad anglického „nonmoral“, které používají B. Herman i R. Henson, jež by bylo v tomto kontextu vhodnější překládat jako „mimo-morální“. Autor si je tohoto problému vědom a upozorňuje na něj [str. 9.], je nicméně škoda, že tuto skutečnost nezohlednil v celé své bakalářské práci, jelikož některé pasáže jsou v důsledku toho zavádějící či méně čitelné; čtenář musí neustále držet na paměti, že slovo „nemorální“ není používáno v běžném smyslu. Krom toho se touto terminologickou volbou autor připravil o možnost nuancovanějšího uchopení analyzované problematiky, které by umožnilo rozlišení tří kategorií motivací: (1) „morální“ – pramenící z morálky, (2) „mimo-morální“ – morálně neutrální a (3) „nemorální“ – pramenící z něčeho, co stojí proti morálce. Odkazy na použitou literaturu v textu a práce s citacemi zcela odpovídají požadavkům na bakalářskou práci. Grafická úprava práce je zcela v pořádku.

IV. Použitá literatura

	ano	zčásti	ne
1. kritický a vhodný výběr prvotní literatury a pramenů	ano		
2. kritický a vhodný výběr druhotné literatury	ano		
3. práce s cizojazyčnou literaturou	ano		

Slovní ohodnocení

Primární i sekundární literatura je dobře zvolená. Kolega Dvořák si řadu zdrojů dohledal samostatně a prokázal dobrou schopnost pracovat s odbornou literaturou v cizím jazyce.

Další doporučení: Přehlednosti textu by pomohla práce s kurzívou; bylo by vhodné zvýraznit její pomocí analyzovaná klíčová slova, ústřední pasáže výkladu a závěry vlastní argumentace.

Pracovní součinnost studenta a vedoucího práce v průběhu zpracování práce (vyplní vedoucí práce): Kolega Dvořák vždy dodržoval stanovené termíny odevzdání jednotlivých úseků práce a systematicky reagoval na kritické poznámky a doporučení školitele.

Celkové hodnocení:

Práci doporučuji k obhajobě: **ano**

Návrh hodnocení: **A**

Náměty k rozpravě:

Má první otázka se týká celkového zářmování práce a je následující: „Nakolik je podle autora problematika souběhu morálních a mimo-morálních motivací skutečně problematikou *obecnou*?“ Z textu je patrné, že autor se zaměřil na zkoumané téma po četbě Kanta a kantovská morální psychologie jaksi rámuje celou práci. Nabízí se ovšem otázka, zda zkoumaný problém nepramení právě z předpokladů kantovské etiky a související morální psychologie. Jinými slovy, představuje etika ctností, kterou se autor zabývá ve druhé části své bakalářské práce, spíše (1) určitou odpověď na *obecnou* problematiku souběhu morálních a mimo-morálních motivací, nebo spíše (2) odmítnutí *kantovského* problému souběhu morálních a mimo-morálních motivací?

Připadá mi, že lze smysluplně argumentovat pro obě možnosti, aniž by to poškodilo celkové vyznění předložené práce. Nicméně autor tuto významnou otázku týkající se celkového zářmování jeho práce dostatečně neadresuje, a proto považuji za vhodné, aby v průběhu obhajoby svou pozici vyjasnil a předložil pro ni přesvědčivé argumenty.

Má druhá otázka je související. Je-li z hlediska etiky ctností morálním takové jednání, které vychází z ctností (člověk by se měl chovat tak, „jak by se charakteristicky choval ctnostný jednající za daných okolností.“ [str. 38.; citace R. Hursthouse]) a ctnosti jsou v jistém ohledu správně rozvinuté vrozené motivace („Naše ctnosti (či neřesti) jsou pak způsobem, jak tyto motivace byly výchovou vypěstovány a rozvinuty.“ [str. 41.; odkaz na J. Annas]), je pak vůbec možné, aby v rámci této perspektivy došlo k souběhu morálních a mimo-morálních či nemorálních motivací? A popřípadě za jakých okolností? Přiblížím problematiku, kterou bych chtěl v průběhu obhajoby probrat, prostřednictvím příkladu s filantropem, kterým se autor práce opakovaně zabývá. Zdá se, že z hlediska etiky ctností v tomto příkladu k žádnému souběhu různých typů motivací nedochází, jelikož to, že má filantrop ze svého počínání radost je součástí jeho ctnostného charakteru; to, že chce pomáhat lidem a to, že ho to těší lze chápat jako dvě složky stejné morální motivace: štědrosti. Může tedy vůbec v rámci etiky ctností docházet k souběhu různých typů motivací? Příklad filantropa se to nezdá naznačovat, ale v jiných případech k tomu možná docházet může; v průběhu obhajoby bych chtěl slyšet, jaké je autorovo stanovisko k této otázce.

Relevance mé třetí otázky, která se týká celkového vyústění předložené bakalářské práce, do značné míry závisí na odpovědi na mou druhou otázku. Je-li tomu tak, jak naznačuji v předchozím odstavci, tedy, že z hlediska etiky ctností nedochází k souběhu různých typů motivací, tak – budeme-li se striktně držet terminologie – se zdá, že odpověď na zkoumanou otázku „Mohou být motivace, které nás vedou k morálně správnému jednání doprovázeny i těmi sobeckými, jímž o žádnou morálku či dobro nejde?“ [str. 51.] by měla být právě opačná, než jak ji autor v závěru předkládá („Zdá se, že ta nejpřímější odpověď je pozitivní: obě motivace mohou být přítomny. Přítomnost té nemorální dokonce nemusí nutně vyrušit tu morální.“ [str. 52.]). Jde o to, že autor se v závěru kloní k interpretaci B. Herman, jejíž řešení zkoumaného problému v jádru spočívá na rozlišení „motivací“ a „pružin“, přičemž dle Herman jde v kantovské etice výhradně o motivace (pružiny jsou z morálního hlediska irelevantní). V rámci této interpretace tedy u Kanta k žádnému souběhu různých typů motivací nedochází; toho si je Dvořák vědom a explicitně na to upozorňuje v závěru své práce [str. 52.]. Nicméně jestli k souběhu různých typů motivací nedochází ani v rámci etiky ctností, tak pak vyvstává otázka, co autor myslí tím, když v závěru tvrdí, že „obě motivace mohou být přítomny“ [str. 52.]?

Jistě se nejedná o problém, který by případně vyvracel celou tezi, jde spíše o terminologickou záležitost, kterou bych chtěl s autorem při obhajobě probrat: chtěl bych, aby projasnil, rozvedl a zdůvodnil pojetí motivace, se kterým v předložené bakalářské práci pracuje.